

29. september 2020

UKA2020/15a

Debat på grundlag af formanden for Naalakkersuisut åbningstale.

(Naalakkersuisut, Formanden)

Ærede medlemmer af Inatsisartut, ærede Inatsisartut formand, Naalakkersuisut samt dets følge samt folk ude på kysten og her på kontoret, velkommen til det nye Inatsisartut år som nu starter og som I kan følge med i.

Vi vil fra Siumut fremlægge følgende bemærkninger til formanden Naalakkersuisuts åbningstale.

Først må vil lige minde os om at efteråret trænger sig på derude, bladene visner og vor store natur farves nu rød og sneen farver jorden ganske hvid med den første nyfaldne jomfruelige sne. Når den store natur når dertil og efteråret kommer over os er tiden inde til at samle forråd til vinteren og de dejlige sommerdage hvor familien har været sammen er ved at være ovre. Jeg håber at I får et lykkeligt efterår og en god vinter.

Endelig er tiden kommet til at vi kan afholde den efterårssamling vi alle har glædet os så meget til. Mødet er igen åbnet. Gid vort efterårsmøde vil være givtigt for os alle og at vi kan opnå signifikante politiske resultater.

*

Indledningsvis vil jeg på vegne af Siumut takke formanden for Naalakkersuisut for hans åbningstale som var dyb og som vi blev så berørt af.

De dage vi nu oplever er helt anderledes end hvad vi ellers er vant til. Pandemien Coronas spredning rundt omkring i verden og den farlighed hvormed den optræder berører os alle.

Derfor vil jeg da heller ikke undlade, at bakke op om formanden for Naalakkersuisuts tak til det grønlandske folk for deres deltagelse i at hindre en spredning af epidemien herhjemme, vi vil også fra Siumut gentage denne tak til befolkningen. Ikke mindst vil vi også takke alle der deltager i arbejdet, dem der laver oplysningskampagner, medarbejderne i sundhedsvæsenet og en masse andre mennesker. Vi vil heller ikke undlade at takke Naalakkersuisut for på forskellig vis, at have den nødvendige styrke til, at arbejde for at beskytte os som samfund. Tak – I har vist samfundet vejen – selvom vi ikke lige følge det gængse hundeslædespor, så er vi vore ledere der holder os på sporet ganske taknemmelige. Vi må jo trods alt konstatere, at Coronatallet stadig er 0 herhjemme.

Vi vil fra Siumut endnu engang understrege, at vi deltager i samarbejdet med at bekæmpe Corona'en samtidig med, at vi har masser af kræfter og viljen til, at samarbejde om, at hjulene fortsat kan dreje rundt derude i samfundet.

*

Vort lands økonomi blev helt uforudset ramt af coronaens følgevirkninger, da den pludselig var der og det kom til at betyde, at vi både på direkte og indirekte vis mistede omkring en halv milliard kroner. På den baggrund vil Siumut ud fra de sidste års stabilisering af vort lands økonomi, fortsat holde skruen lige i vandet og fortsætte den stabile kurs ved at lade vore erhverv fortsætte, hvilket vi arbejder på at sikre.

Vi har nemlig ikke råd til at lade økonomien stå stille, vi må ikke stå med hænderne i lommen og blot være tilskuere til, at forskellige erhverv lukkes.

Derfor skal de områder der er mest ramt af coronaepidemiens følger, nemlig turismen og passagertransporten, fortsat holdes i live og vi vil fortsat støtte Naalakkersuisut i deres store arbejde.

Vi har fået nogle gode erfaringer fra Corona-krisen som vi absolut kan bruge til noget, og vi står bag Naalakkersuisut i samarbejdet om at holde turismen og passagertransporten i live hvilket vi vil fortsætte med.

Vi har lært meget af Corona-krisen som vi kan bruge til meget. Vi så hvordan det at holde sammen som et folk i kampen for ikke at blive smittet blev til et smukt eksempel på en værdi vi sætter pris på. Dette er noget vi må være ømme over, og her os partier imellem er der meget vi kan tage ved lære af i forhold til vores debatform.

Desuden så vi fordelene ved at kunne kommunikere elektronisk. Vi så at fjerundervisning er en absolut alternativ mulighed som vi bør gøre god brug af fremover.

Vi vil endvidere fra Siumut sige, at vi er åbne overfor, at de meget varierende fiskepriser som følge af coronakrisen, kan medføre hjælpepakker til fiskeriet. Vort lands fiskeriekseport må ikke udsættes for nogen som helst belastning, derfor skal fiskeriet fortsat køre på skinner og opnå de bedst mulige resultater og fiskerne og produktionsstederne skal derfor til enhver tid sikres på politisk vis.

Vi har fra Siumut bedt Naalakkersuisut om at alle bør få de samme lettelser, idet det ikke kan passe at det kun er få udvalgte der får hjælp og andre der ikke får hjælpen kommer til at stå endnu værre.

Vi henstiller til Naalakkersuisut at handelen med fisk skal tage sit udgangspunkt herfra vort land og at man hurtigst muligt bane vejen herfor. Det skal være et krav fremover.

Den udvikling som man har igangsat i den østlige del af vort land indenfor fiskeri og handel vil vi kræve at der sættes endnu mere skub i. Det samme er gældende for Qaanaaq området.

Fangernes forhold blev ikke nævnt tydeligt nok i talen, nu hvor fangerne er ved at være inde i efterårsperioden og fangernes kvoter er opbrugt kræver vi på det kraftigste at Naalakkersuisut gør en indsats, ved at give mulighed for at udvide fangstkvoterne.

Det er endda således at de der udelukkende lever af fangererhvervet ikke har noget sted at indhandle deres skind og det kan vi ikke acceptere, hvorfor at Naalakkersuisut må gøre noget ved dette problem og få det løst, ved at forbedre indhandlernes situation.

Vi finder det fra Siumut vigtigt, at de penge der bruges skal spredes mere ud til kysten. Vi vil derfor opfordre Naalakkersuisut til, at betænke muligheden for, at få gang i anlæg af boliger ude på kysten.

De områder der skal finansieres af det offentlige ude i bostederne på anlægssiden og til stadighed skal udvikles vil vi også her fremlægge, da de ikke optræder i Naalakkersuisuts tale.

At kajanlæggene skal udvikles.

At der etableres bølgebrydere.

At man får taget sig sammen og får bygget lufthavne i byerne.

Pengestrømmene som fosser ud af landet skal holdes på det mindst mulige niveau. Det er på det grundlag, at Siumut nu i spandevise af år har efterlyst, at få klargjort hvor pengestrømmene egentlig talt fører hen her i kongeriget Danmark og det er på høje tide, at vi hurtigst muligt og klart får belyst, redegjort og dermed afsluttet analysen af de pengestrømme der fosser ud af landet.

Vi ønsker fra Siumut at der bygges nye butikker i Nutaarmiut og Naajaat. De offentligt ejede virksomheder har her et stort ansvar som de må vise udadtil og tager vi den derfra må vi håbe at det lykkes at realisere disse ting.

Siumut er ganske klar over hvordan forholdene står til ude på den vidstrakte kyst, vi er ganske klar over at varepriserne varierer stærkt fra sted til sted. Vi vil fra Siumut til det sige, at varpriserne

indimellem visse steder er så høje at vi ikke mener det kan være på sin plads. Derfor vil vi fra Siumut opfordre de offentligt ejede virksomheder til at tage et medansvar. At Naalakkersuisut kræver det. Måske kan man endda forestille sig at man i konkurrenceverdenen kan forsvare de der ikke deltager i konkurrencen ved at lave en lovgivning, vi mener nemlig fra Siumut at det altid er vigtigt at forbrugerne bliver beskyttet. Vi mener nemlig fra Siumut at der ikke skal ske en centralisering af enkeltområder, og her spiller varepriserne nemlig en vigtig rolle overfor forbrugernes valg af hvor de bor.

Vi mener endvidere fra Siumut tiden er inde til at se på varepriserne ovre på den anden side, fordi vore stammefrænder derovre har nogle levevilkår der kan minde om vores herhjemme. Vi kan i den forbindelse gøre god brug af Royal Arctic Line der har skabt forbindelse til disse samfund.

*

Siumut finder det absolut af højeste vigtighed, at familierne oplever tryghed i deres daglige liv. De familier der kan opretholde livet og forsørge sig selv, er vor vigtigste ramme for et selvstændigt land. Det er den måde vi kan sikre generationernes fortsatte eksistens her. Vi tror fra Siumut på, at de familiemæssige bånd og sammenholdet i familierne som sådan, og vort fællesskab og vor kollektivismen til stadighed, skal styrkes. Stærke familier er ikke bare familier med materiel velstand, det er i allerhøjeste grad også familier, der passer godt på sig selv. De naturgivne kræfter vi alle lever under heroppe, er året rundt variable, som kan være voldsomme for os allesammen og holder vi ikke tilstrækkeligt sammen i familierne, vil de ting som vi året rundt kan komme ud for, være svære at bekæmpe.

Det er da også derfor at man må sikre at de næstkommende generationer gerne skulle have så mange selvforsørgende mennesker som muligt, hvor situationen for over 3000 unge menneskers status er meget svær og vi mener i Siumut at man må samarbejde med kommunerne og de forskellige interessenter i fællesskab for at få løst dette problem.

I et land der er på vej mod selvstændighed der er der brug for enhver af os. Derfor må vi bane vejen for at de påtager sig et medansvar for at løfte sammen med os andre i flok. Det kan ikke passe at de hjemmehørende er arbejdsløse samtidig med at der bliver flere og flere tilkaldte herhjemme.

*

Vor sundhed i åndelig henseende – og vor fysiske sundhed er særdeles vigtige områder for os allesammen.

At holde kroppen i gang uanset om det er på arbejdet eller via idrætten, så er det altså sammen med til at holde os friske. Siumut bakker op om, at vort land i 2030 i international sammenhæng skal

være et af de steder, hvor vi har mest gang i fysiske aktiviteter. Kom nu, lad os alle være med, lad os til enhver tid dyrke vor åndelige og fysiske sundhed allesammen.

*

Det er derfor, at vor kultur altid skal være en central del af det hele. Vort folks traditioner er med til, at binde os sammen i et fællesskab, som styrker vor kollektivism, og set i Siumuts optik skal vi til enhver tid styrke disse ting. Vi vil benytte anledningen til at takke de der utrætteligt arbejder for idrætten herhjemme.

*

Det er også derfor, at vi må genfinde den balance vi altid har haft i relationen til vore ældre, og det der de sidste år kan ligne en udvaskning af vort ellers så nære forhold til vore ældre, må nu vendes til det bedre; vi må kunne trække på de ældres erfaringer og omsorg i en rimelig balance. Der må ikke herske tvivl om, at de ældres erfaringer og know-how vil kunne komme os alle til glæde og gavn, og vi der er yngre og som er storforbrugere af den moderne teknologiske voldsomme udvikling, vi skal også deltage i, at hjælpe de ældre til at kunne følge med. Vi kommer ikke udenom, at de ældre der kun lever af deres folkepension, skal have bedre levevilkår. Når det er sagt mener vi også, at kunne sige, at der i disse år og indtil nu, er iværksat initiativer for de ældre, som man på baggrund af de beslutninger der har været truffet går den rigtige vej. Derudover er der sket en række tiltag, der måske mere indirekte hjælper de ældre i deres dagligdag, som eksempel kan nævnes elpriserne som på landsplan er blevet ensartede, og desuden er vi taknemmelige for, at de ændringer der er foretaget af lovgivningen på ældreområdet også letter situationen for de ældre som sådan.

Vi har også grundlæggende brug for de ældre til at lære livet som sådan at kende. Derfor må vi udnytte denne viden, som de ældre der endnu har mulighed herfor kan give os og som vi kan lære af. Nu er der ikke lang tid til de der er født i 50-erne vil ældes, derfor skal man på en eller anden måde også holde hånden over de ældre, der endnu kan og vil være på arbejdsmarkedet. Man kan i den forbindelse udnytte de erfaringer, som der forefindes indenfor uddannelsesområdet.

Endvidere skal man have forbedret forholdene for de handicappede i samarbejde med kommunerne og i et tæt samarbejde med tilioq, og vi må modtage de ting vi får fra dem og tage ansvaret for de ting, ligesom også Mio's redegørelser der jo er dybsindige og som vi får i hænderne skal færdigbehandles, hvilket skal ske i samarbejde med Naalakkersuisut, kommunerne og alle andre interessenter.

*

Det uddannelsesmæssige område skal være koordineret og det må vi realisere i praksis. Det er Siumuts mål, at uddannelsesområdet skal være en ganske almindelig del af vort daglige liv. Derfor må vi alle stå sammen om, at når man får sat en stopper for, at de der forlader folkeskolen uden at have nogen muligheder for at komme videre, skal have banet vejen for at komme videre. Nu drejer uddannelse sig ikke kun om teoretisk viden, omvendt er der behov for fysisk bevægelse og hvis man for eksempel vil være fisker bør der også være mulighed derfor.

Vi er derfor da også glade for, at erfare, at der på den lovmæssige plan fra Naalakkersuisut's side vil kunne banes vej for flere praktikpladser til de uddannelsessøgende. Vi kommer nemlig ikke udenom, at virksomhederne og det offentlige er ansvarlige overfor samfundet for at skabe de nødvendige rammer for de unges lyst og motivation for at fuldføre en uddannelse.

Det er i sig selv ikke nok at have det at være uddannelsessøgende som et mål i sig selv, man bør også have råd til at kunne sørge for sig selv og sin forsørgelse under uddannelsen, som eksempel er det særdeles vigtigt at også pædagogmedhjælperne får lønforhøjelse, de sidste dages ting der er sket og det der udmeldes, vi håber at der vil komme noget godt ud af det og vi vil samarbejde herom.

Vi er glade for at der i de senere år er kommet mulighed for at tage højere uddannelser. Vi kan se at de kommende generationer modtager uddannelser som sagtens kan modsvare de krav som et selvstændigt land vil efterlyse. Driften bør køres på grønlandsk og har altid været Siumuts målsætning. Det er også i den forbindelse at vort lands ansigt udadtil bør forberedes hvilket vi må arbejde med.

Vi må have kigget på vores måde at uddanne på. I dag har vi ikke mulighed for at uddanne de der skulle have lyst til det i brugen af naturen, og det er da også meget forståeligt at nogle ikke kommer videre i uddannelsessystemet. De skal ikke ligge til byrde for samfundet, men kaldes for ufaglærte. Det er dem vi må bane vejen for at de får flere muligheder.

Vi vil også gerne takke lærerne og andre for deres gode arbejdsindsats og lyst til at lære fra sig. Det er jo sådan at selv når bare en uddannelsessøgende bliver færdiguddannet så bliver vort land en uddannet rigere. Dette sker når lærerne har gjort et godt stykke arbejde.

Vi glæder os over, at man i de sidste par år har kunnet iagttage, at der er skabt flere muligheder for at tage højere uddannelser. Vi kan konstatere og se, at de kommende generationer igennem vor drift af uddannelsessystemet vil medvirke til vort lands selvstændighed, fordi de uddannes på et niveau som er ganske godt. Det er også Siumuts mål, at driften af vort land skal ske på grønlandsk. Derfor må vi arbejde på, at det sker og at vi udadtil forbereder os på det.

*

Vi er da også derfor glade for, at Naalakkersuisut arbejder på, at få etableret repræsentantskaber i Østen. Vi er godt klar over, at målet er at få udviklet handelen, derfor er det vort ønske fra Siumut, at vi må benytte os af vore unge mennesker, så de kan få skabt de nødvendige erfaringer og opleve de fremskridt og få opbygget det netværk som er så nødvendigt i international sammenhæng.

*

Fra i år og i de kommende år skal folks levevilkår og forhold have en høj prioritet hvilket vi finder særdeles vigtigt i Siumut, de afgifter som vi i dag lader være gældende vil vi fra Siumut udtrykke vores vilje til at få nedbragt.

Når vi så baner vejen for større forbedringer af den art og vil udvikle tingenes tilstand så må man fra kysten forstå at vore udmeldinger vil koste noget. Vi håber at vi i fuld åbenhed kan drøfte at vort land må have mulighed for at tage lån til lave renter, idet mange af de ting vi nævner vil få stor betydning ude i bostederne og for folks levevilkår og betyde at vi kan tage de nødvendige skridt og forbedre forholdene men at samfundet som sådan ikke umiddelbart vil kunne bære disse økonomiske byrder i det daglige.

Med disse bemærkninger vil vi fra Siumut gerne vise at vi ikke stikker af fra vores ansvar men tværtimod påtager os ansvaret, og selvom nogle kalder vort arbejde for de værste ting så fortsætter vi fortrøstningsfuldt med at gøre vort arbejde.

Det gør vi fordi vi mener at vort land udvikles i retning af at kunne overtages fuldt ud af dets befolkning som jo selv bliver herrer i eget hus.

Dette mål vil vi nå sammen med samfundet og jer i fællesskab.

Karl-Kristian Kruse

Siumut